

Lábass Endre:

A SZÉP ENYÉSZET AJTAJA

Füsttől könnyező szemmel bámultam lefelé, alig láttam, mint aki előző éjjel sokat olvasott, saját formátlan agyagfejet láttam, ahogy osonok az átjáróházak folyosóin keresztül, és büszke voltam tudományomra, hogy ismerem a legrövidebb útvonalat az értelmetlen semmi-be, az állatfejű szörnyhöz, fonalgombolyag nélkül.

Egy kapun mentem keresztül, alacsony, golyvás nyakú, öreg fodrászmester tartotta a rozsdás vascirádákból fonódó, pókhálókka borított kaput, a fodrász cégére a bús képű lovag sisakja volt, a mindkettőnkéül sokkal magasabb kapu felért volna az égig, ha az égre gondolunk. Az öregember megint ott áll, a nagy vasajtót lassan kinyitja, minden néma, de látom a rozsdagirlandokon és a gáztól feketült pókhálók gyászfátyolán át a fehér arcok elmosódott foltjait. Lelkiállapotot csak a szemrések és a szájak görbülete éreztet valamennyire, vékony karok nyúlnak ki a vasgirlandok közül egy falat kenyérért. A háló finom rezdülését megérzi egy pók.

Keresztülrohan a hálóúton, és minduntalan elveszi a kenyeret. Valamelyik számozott vagy betűjeles mellék-lépcsőház mélyén várakozik öröktől fogva.

A fodrászt látom aranyakkal, súlyos rézcsillárt szerel a szoba plafonjára, sárkányszájából lógnak ki a mignon égők, sötétes derengés, kissé hűvös lakás, a falak túloldalán néhány öreg faóriás csavarodik iszonyatában néma görcsbe, és a fák meg vasak mögötti foltarcok fájdalmas üvöltését elnyeli a szeméttel teledobált lichthó-fok süket, bűzös csöndje.

Sakkozom a fodrással, a kopott figurák nem kelnek életre, csak itt-ott kifényesednek, és a sok fogdosástól elzsirosodik a nyakuk, mert nyakuknál fogva rakosgatják őket a sárga-barna kockákon, ha épp nincs kuncsaft a fodrászműhely földszintjén, az uraknak fenntartott szeparéban. Micsoda urak! Híres zsidó kántorok, templomszolgák, rég holt aranyművesek, Abrahamson és a rumén ortodox pápa az első emeleti imateremből, akivel a fodrász régebben gombászni is járt.

Aztán később este van, a balettintézet alumíniumdobozából kihallatszik a zene, amire a kacsalábú, vékony nyakú lányok finnyásan lépkednek, a síneken – melyek a rég befalazott ajtó alatt vezetnek – egyszerre megindul újból az élet, eloszlik a levegőbe a fal, apró vasúti kocsik jönnek a mélyből, elszakatolnak a lelakatolt pincéfachok sötét sora előtt, ahol a penész finom, fehér szálai puha babaruhába öltöztették a megfeketült szerelmes leveleken heverő fatuskókat.

A balettintézeti zene egybeolvad a csillék nyikorgásával, a Teozófiai Társaság székházának földszintjén nyílt kocsma sárga katedrálüveges ablakai mögül újabb korok dallamai kerülnek az utcára, ha bent szellőztetnek, és kifut a sötétbe a nagy szelíd farkaskutya, lelkek után szimatolni, hogy nyüzszítve visszameneküljön a kocsma ismerős szagú részegei közé, és a kezemet nyalogassa, majd elaludjon valamelyik barna abroszos, kopott asztal alatt, a lábak megnyugtató közelségében. Ha régebben is kóborolt a ház egyéb részein, akkor a padlásról álmodik, álmában futnak a lábai a messzire utazott zsidó boltosok elkoszladt zománc cégtábláin, mik egy régi könyv szerint ott hevernek a boltok nyitására várva.

Mintha megint a Régi-új zsinagóga melletti sörözőben ülnék Hraballal, várom az agyagember lépéseit a Kazinczy utca vége felől, de a GÓLEM messze botorkál, a furcsán tört utcákon kanyarodik egyre távolabb, lomha mozgásának filmjéből itt-ott kivágtak egyes darabokat, néha egy utcaszakaszon nem is kel át, mire ismét megjelenik, már a következő számú udvar neonfényében imbolyog egyre kisebb alakjának elnagyolt árnyéka.

Feje fölött az évtizedek óta lezárt és kiürített ház tetőgerendái közül kinőtt embermagasságú gyomok saját súlyuktól rogyadozva hajtják be szűrős kobakjukat a kiszakadt matracokkal telehajigált, elhagyott udvarra, és gyilkos kis terméseket köpnek a vászonborításból kitüremkedő lószőrre, s apró szárnyas magok százezreit okádják a fűvel benőtt, derékig földbe süppedt babakocsivázakra.

A sablonnal fújt cirill betűs szöveget elrejtí az éjszaka, a neonok gyér fényét elzárja a megfeketült gerendák nagybetűinek vaskapcsokkal összeácsolt erdeje, nem látni sem a fekete betűket, amik arról tudósítanak, hogy a házat vagy ötven évvel ezelőtt aknamentesítették, sem a jóval nagyobb, fehér betűket térdmagasságban. A nagy O és a nagy V, egy hosszú, fehérrel festett nyíl mellett. Így együtt tulajdonképpen azt is jelentheti: **ÓVÓHELY.**

Az agyagembernek nem kell látnia ezeket a jeleket, tudja, hogy amikor elhalad a szénén égett fotel mellett és elérkezik a gyomokkal magasan benőtt filmgyári kelékgondolóhoz, amelyben több réteg télikabátba burkolózott öregemberek szoktak telente aludni, magzati pózba görbedve, akkor a Fellini nejlontengerére emlékeztető nejlonablak melletti fehér betűk meg a nyíl azt jelentik, le kell hasalni és lemászni gyorsan a kibetonozott, hideg, föld alatti termekbe.

A gondola és a fehér betűk láttán valaki azt gondolhatná, hogy Vittore Carpaccio kurtizánjai menekültek a vibráló és zúgó neonfényből a légópincébe magas sarkú, piros cipőikben, rikoltozó papagájaikkal, nyakörves pudlikkal, aranyszálakkal átszőtt, suhogó, hosszú, vörös ruháik szélét kényesen felemelve az aszfalt mocskos sarából.

Vagy Fröhlich cukrász, Sommer parókakészítő és

LÁBASS ENDRE FOTÓI

Garami úr, a Kádár-étkezde fehér pincérkabátos főnöke meg Sztatki Bandi bácsi a Gozdsdu-udvarbeli fodrász és a felesége indultak eme sajkán a túlvilágra meglátogatni, mondjuk Gozdsdu Emánuel a hosszú átjáróház névadóját meg a környék többi elköltözött lakóját. A gondoliere természetesen Wichmann Tamás, minden idők legsikeresebb kenuversenyzője, ő magasodik a hosszúkás csónakban, s ha néha megpihennek az úton, ő gitározik az utasoknak, s hozzá énekel, ahogy a rejtelmes teozófus házbeli kiskocsmájában is szokta zárás után, amikor már csak egy-két törzsvendég ül az asztalokra felrakott székektől árnyékba borulva a búzasör mellett.

A fodrász nagy fényképész, amolyan turista, aki elzarándokolt már a világ sok szép helyére, nyughatatlanul járták a földgolyót ő meg a felesége, és az összes emléket megörökítették igazi turistafényképeken, melyeknek színei már az ő hosszú életük alatt elhalványultak, úgyhogy mire eljutottak az út végére, az út eleje a képeken már elkezdett halványulni.

Csakúgy, mint a város. Mire az összes régi lakó elköltözött oda, ahová a híreket már csak a kenuvilág bajnok juttathatja el ladikon, a városrész házai elhalványultak, mint a színes papírképek, amiknek szavatossági ideje esetleg úgy ötven-hatvan év, egy idevalósi férfi átlagéletkora. Ekkorra a turistaképeken már csak egy távoli naplementéhez hasonló elmosódott folt lesz a szép enyészet ajtaja.